

Graudu lielums, krāsa, smarža

Koncertizrādē Zelta graudi populārās dziesmas atgādina vēsturi

DIENAS CILVĒKS

ULDIS RUDAKS

Piecos gadu desmitos veidojusies un attīstījusies latviešu nacionālā populārā mūzika, kādu to pazīstam šodien, apkopota un restaurēta koncertizrādē *Zelta Graudi*, kas pašlaik apceļo Latviju, un šonedēļ, 22.jūlijā, gaidāma Cēsis. Koncertā kopumā izskan aptuveni 50 dziesmu, kas sacerētas laikposmā no 1965. līdz 2005.gadam, un tās izpilda katra laika skatuves mākslinieki.

Diena lūdza piecu desmitgažu pārstāvjus — *Zelta graudu* dalībniekus — raksturot sava laika tendences populārajā mūzikā. Nav pārsteidzoši, ka tās vistiešākajā veidā saistītas ar latviešu tautas nacionālo atmodu un tai sekojošajiem mēģinājumiem iekļauties brīvās pasaules populārās mūzikas attīstības sliedēs.

60.: Latvju dziesma mostas

Absolūti nepretendējot uz originalitāti, dziedātāja **Margarīta Vilcāne** 60.gadus nosauc par latviešu mūzikas atmodas laiku, kas sākās ar Raimonda Paula atnākšanu uz Rīgas estrādes orķestri 1965.gadā. «Mūsu repertuārā parādījās oriģinālā latviešu estrādes dziesma, kas burtiski izspieda ārā visus ārzemju, pārsvarā vācu šlagerus un padomju komponistu dziesmas,» atceras M.Vilcāne.

Pirms tam latviešu dziedātāju repertuārā latviešu dziesmu tikpat kā nav bijis. «Arī tautasdziesmas no estrādes mūzikas skatuves nedrīkstēja dziedāt — tām bija dziesmu svētki un tikai.» Kādu dziesmu — tā laika simbolu — M.Vilcāne nevar nosaukt, jo dziesmas nākušas un gājušas. «Varbūt tas tāpēc, ka tās nebija rakstītas konkrētiem dziedātājiem,» saka Vilcāne. «Man bija tāda ļoti skaista padomju estrādes dziesma — Molčanova *Skaistule Prāga!* Taču kā pirmo putniņu no latviešu dziesmām atceros Paula *Mežrozīti.*»

70.: No Paula pilnības raga

Viktoram Lapčenokam 70.gadi bija dziedātāja karjeras sākums un uzplaukums. Tiesa, tolaik bijis daudz organizāciju, kas sprieda, ko un kā spēlēt. «Tolaik visvairāk cīnījās ar rokgrupām, bet, tikai pateicoties mūsu komponistam Raimondam Paulam, kuram bija draugi attiecīgās iestādēs, mēs drīkstējām to, ko citi nedrīkstēja. Tekstus gan uzmanīja visiem. Lai tiktu uz lielās skatuves, bija jāpiedalās komjauniešu pasākumos,» atceras Viktors.

Repertuārs, pateicoties Paula apskaužamajām darbaspējām, kas nodrošināja dziesmu birumu kā no pilnības raga, bija plašs — ik pēc pusgada jauna programma bija gatava.

Desmitgades dziesma — Viktora Lapčenoka paša dziedātā *Kurzeme*. «*Modo* pirmās programmas nobeiguma un kulminācijas dziesma,» viņš saka. «Tā ātri iegāja tautā — kori to dziedāja un Filharmonijas deju ansamblis *Daile* uztaisīja arī deju.»

Ar Jura Kulakova Pērkonu 80.gados Latvijas mūzikas vēsturē ienāca nacionālā rokmūzika, atstājot aiz sevis Margarītas Vilcānes un Viktora Lapčenkoka dziedātās Raimonda Paula dziesmas. Arī pēc Pērkonu populāras bija un ir latviski dziedātās dziesmas, kādas dzied Fēlikss Kīgelis un Juris Kaukulis. Foto — Uldis Briedis, Aivars Liepiņš, Kristaps Kalns, Raitis Puriņš, Diena

80.: Nacionālā rokmūzika

80.gadi bija latviešu nacionālās rokmūzikas zelta laikmets. 70.gados tā veidojās un 80.gados — nodibinājās. Tā savas grupas *Pērkons* uzplaukuma laiku raksturo komponists **Juris Kulakovs**. «Tajā laikā aktīvi darbojās gan visas lielās klasiskās grupas — *Līvi*, *Jumprava*, *Pērkons*, *Remix*, gan arī komponistu grupas — Mārtiņa Brauna *Sīpoli*, Jāņa Lūsēna *Zodiaks*, Imanta Kalniņa *Turaidas roze*, kas atstāja lielu iespaidu uz turpmāko. Pirms tam medijos populārajā mūzikā dominēja tikai Pauls un pārējie bija pagrīdē vai amatieros,» stāsta Juris Kulakovs. Viņš piebilst, ka mūziķus tolaik vēl neuztrauca, vai viņu darbus var pārdot — viņi vairāk darbojās idejas vārdā.

Dziesmas — tā laika simboli? Vairākas. «*Līvu Dzimtā valoda*, *Pērkonu Zaļā dziesma*, kas skan

arī *Zelta graudos* un bija gan «zaļa», gan humāna, Lūsēna *Nāc ārā no metāla zārka*. *Remix Pie laika*,» uzskaita Kulakovs.

90.: Seklais posms

Iknedēļas *Mikrofona televīzijas vakaros* — vienīgajos mūzikas šovos televīzijā, izsitās *Prāta vētra*, kas kļuva par latviešu popmūzikas superzvaigznēm. *Zelta graudos* viņu nav, atzīst **Fēlikss Kīgelis**, 80.gadu *Līvu* līdera Ērika Kīgeļa dēls, kurš kopā ar Jāni Daugali 90.gados nodibināja *Tumsu*, kas pēc Mārtiņa Freimaņa pievienošanās kļuva populāra. Vēlāk kopā ar cita *Līvu* dēlu Elvisu Grodumu viņš dibināja grupu *M.Princese*.

Zelta graudos nav arī citu 90.gadu spilgto varoņu — *Jauna mēness*, arī *100.debijas*, kas ar savu deju mūziku bija grupa numur viens. 90.gados attīstījās

viss ap roku un popu — pirmie mūzikas klubi (*Utt*. Liepājā un *Ola Rīgā*), aktuāli bija *Liepājas dzintari*, vienreizējais, bet neaizmirstamais starptautiskais liel-festivāls *Rock Summer*, pirmie metāla iedīgļi — *Huskvarn*, aktivizējās *Tornis* ar alternatīvajiem. No dziesmām, kas ilustrē tā laika ainas, atmiņā ir Olga ar savu *Kad man vairs nebūs 16*, *Otrā puse ar Lietus nolijis*, grupa *Nejautā ar Nevaru lidot, man salauzti spārni*. Absolūta supergrupa bija *Linga* ar neskaitāmiem hitiem, kā *Nāc dejot*, *Krodziņš*, atceras Fēlikss, piebilstot, ka viņš pavisam vēl puika bijis tajos laikos.

Jaunā desmitgade

Zelta graudu pēdējais aptvertais periods — jaunā gadsimta pirmā desmitgade vēl tikai pusē, tāpēc vēl pastāv varbūtība, ka kaut kas krasi mainīsies, domā

Juris Kaukulis, kurš ar grupu *Dzelzs vilks* muzicējis arī visus deviņdesmitos gadus, bet popularitātes virsotnes sasniedzis tikai XXI gadsimtā. «Daudzas grupas, kuras pirms tam dziedāja tikai angļiski, jo cerēja izsisties ārzemēs, sāka dziedāt latviski un uzreiz tika pie klausītājiem,» pēdējos gadus vērtē Kaukulis. Uzkrītoša ir realitātes šovu ietekme uz mūzikas dzīvi Latvijā, tomēr *Zelta graudos* neviens no fabrikantiem nepiedalās.

Vēl viens vērsis ņemams fakts — Latvijā hiphops kļuva populārs. «Ozols ar savu šovmeņa tēlu un *O-z-o-Ls* ieskrāpējis latviešu popmūzikā savu vārdu tā, ka par viņu runāja pilnīgi visi,» saka Kaukulis un piebilst, ka pēdējo gadu blokā publika visvairāk atbrīvojas: «...tad uzkāpj *Andris Kivičs* vai *Fēlikss* ar savu *Palaid vējā*, arī vecie kliez lidzi.»♦

